

UDK: 811.163.42'243:811.163.3:81'362:81'366.2

Prethodno znanstveno priopćenje

Prihvaćeno za tisak: 14. prosinca 2010.

Jelena Cvitanušić Tvico
Slavistički seminar Sveučilišta u Bonnu, Njemačka
jelena.cvitanusic@gmail.com
Iva Nazalević
Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu
inazalev@ffzg.hr

Stavovi makedonskih kroatista i problemi ovladavanja pojedinim hrvatskim jezičnim kategorijama

Gramatičke kategorije roda, broja i padeža u hrvatskome odgovaraju gramatičkim kategorijama roda, broja i određenosti ili neodređenosti u makedonskome jeziku. Cilj je istraživanja prikazati neke probleme u ovladavanju hrvatskim kao južnoslavenskim sintetičkim jezikom s kojima se susreću govornici makedonskoga kao južnoslavenskoga analitičkoga jezika. Na Filološkome fakultetu Blaže Koneski u Skopju za potrebe istraživanja provedena je anketa među studentima hrvatskoga jezika kojima je makedonski materinski jezik kako bi se vidio njihov stav o tome što im je teško. Pritom je osobita pažnja usmjerena na probleme usvajanja padežnih oblika te određenoga i neodređenoga pridjevskoga vida. U primjerima studentskih prijevoda rečenica s makedonskoga na hrvatski te s hrvatskoga na makedonski jezik vidljivi su problemi iskazivanja padežnih odnosa, kao i uporabe i oblikovanja lika pridjeva.

0. Uvod

Hrvatski i makedonski jezik srodni su jer su slavenski jezici, a njihova je srodnost i veća zato što pripadaju grupi južnoslavenskih jezika. S južnoslavenskim jezicima makedonski jezik pokazuje velik broj zajedničkih obilježja koja su, osim zajedničkoga porijekla, ishod neposrednih veza i utjecaja. Međutim, kako su na slavensku strukturu makedonskoga jezika utjecali balka-

nizacija i romanizacija, preko njih se kao na sinkronijskoj i dijakronijskoj razini miješaju sintetizam i analitizam.

0.1. Balkanska obilježja makedonskoga

Prema arealnoj klasifikaciji makedonski jezik pripada balkanskomu jezičnomu savezu zajedno s bugarskim, albanskim, novogrčkim i rumunjskim jezikom te nekim srpskim i vlaškim dijalektima. Za hrvatski i makedonski jezik, prvi kao sintetički, a drugi kao analitički, može se reći da su jezici u konfrontaciji, no istovremeno i jezici u interferenciji. Uvjetovano je to, prije svega, različitom raspodjelom gramatičkih kategorija — rod, broj i padež u hrvatskome odgovaraju rodu, broju, određenosti ili neodređenosti u makedonskome jeziku.

S obzirom na to da su balkanizacija i romanizacija utjecali na slavenšku strukturu makedonskoga jezika, preko njega utječu na hrvatski jezik makedonskih studenata kroatistike. U nastavku teksta donosi se sedam zajedničkih strukturnih osobitosti ovih jezika (poglavito prema Bojkovska i sur. 1998, Koneski 2004). Uz svaku se navode i primjeri na makedonskomu s hrvatskim prijevodima, koji su većinom autorski. Budući da se u radu ne bavi glagolskim oblicima, treba napomenuti da su makedonski glagoli u aoristu i imperfektu ovdje prevedeni hrvatskim aoristom i imperfektom bez obzira na njihove značenjske razlike u odnosu na hrvatski i na činjenicu da bi se njih često trebalo prevesti perfektom kao neobilježenim vremenom.

1. Zamjena sintetičke deklinacije analitičkom — Imenice u makedonskome danas imaju analitičku sklonidbu (девојки, од девојките, на девојките, пред девојките, со девојките). Makedonski je jezik do 13. stoljeća imao složen padežni sustav koji je naslijedio iz staroslavenskoga jezika. Ostaci stare, sintetičke sklonidbe čuvaju se kod zamjenica, najviše je sintetičkih oblika kod ličnih zamjenica (npr. Bicevska 1995: 42). Primjeri su navedeni u (1), gdje je им кажа ‘reče im’, ѝ вети ‘obeća joj’.

- (1) i. На девојките ништо не им кажа.
(Djevojkama ništa ne reče.)
- ii. Тој ѝ вети на Марија безусловна поддршка.
(Obeća Mariji bezuvjetnu podršku.)

2. Uporaba postpozitivnoga člana — Korijenski morfemi pokaznih zamjenica kao *таа* (ta), *оваа* (ova), *онаа* (ona) postali su pokazatelji kategorije određenosti kod imenica koji se ostvaruju kao nastavci, primjeri su u (2). Samo se u makedonskome pokazuje trojni član u postpoziciji: član -ов (-va,

-во, -ве) pokazuje blizinu govorniku, član -от (-та, -то, -те) sugovorniku, a član -он (-на, -но, -не) udaljenost i od govornika i od sugovornika.

- (2) i. девојката
(ta djevojka)
- ii. девојкава
(ova djevojka)
- iii. девојкана
(ona djevojka)

3. Udvajanje objekta — Kratki oblici ličnih i pokaznih zamjenica imaju ulogu analitičkih pokazatelja izravnoga i neizravnoga objekta, npr. *ja* (ju/je, nju), *му* (mu, njemu), *онаа* (девојкана), ona djevojka, *таа* (чантата), ta torba kao u (3).

- (3) i. Ја видов девојкана
(Vidjeh onu djevojku.)
- ii. Му ја дадов чантата
(Dadoh mu tu torbu.)

4. Gubljenje infinitiva — Infinitiv je zamijenjen konstrukcijom *da + prezent*, kao u (4).

- (4) Треба да одиме на одмор.
(Trebamo ići na odmor.)

5. Iskazivanje budućnosti pomoću ќе i prezenta — Buduće se vrijeme iskazuje na dva načina. Jedan je glagolom *сака* (htjeti) u čijoj je funkciji čestica *ќе*, s kojom dolaze oblici prezenta glagola. Za tvorbu su budućega vremena uobičajeni i oblici s glagolom *има* (imati) kao u (5.iii), odnosno *нема* (nemati), kao u (5.iv).

- (5) i. Ќе ти ја дадам книгата.
(Dat ću ti ovu knjigu.)
- ii. Ќе ти ја прочитаме онаа убава песна.
(Pročitat ćemo ti onu lijepu pjesmu.)
- iii. Има да ги посетам утре.
(Posjetit ću ih sutra.)

- iv. Нема да ги посетам утре.
(Neću ih posjetiti sutra.)

6. Konstrukcije *сум* i *умам* + glagolski pridjev — U iskazivanju prošlosti česte su konstrukcije s prezentom pomoćnih glagola i glagolskim pridjevom, kao u (6).

- (6) i. Мислам дека сум го видел новиот филм на Свиличкиќ.
(Mislim da sam pogledao novi Sviličićev film.)
- ii. Ја имам читано книгата “Папокот на светот”.
(Čitao/čitala sam knjigu “Pupak svijeta”).

7. Stupnjevanje pridjeva morfemima *no-* i *naj-* — Komparativ se u makedonskome tvori morfemom *no-*, a superlativ morfemom *naj-*, kao u (7).

- (7) подобар (bolji)
најдобар (najbolji)

0.2. Dosadašnja istraživanja hrvatskoga i makedonskoga

Kao srodni jezici hrvatski i makedonski omogućuju povoljni prijenos kad govornici jednoga jezika ovladavaju drugim, no osnovne razlike između hrvatskoga i makedonskoga jezika utječu na ovladavanje hrvatskim kao J2 uzrokujući i negativni prijenos (Gulešić-Machata, Jelaska 2010). U posljednje vrijeme počelo se sustavno zajedno istraživati ta dva jezika, npr. razlike i podudarnosti između glagolaskoga sustava hrvatskoga i makedonskoga jezika (Jelaska, Tofoska, Cvikić 2010), nastavu hrvatskoga kao stranoga u Makedoniji (Spasov, Ciglar 2010; Nazalević 2010) te nastavu makedonskoga kao stranoga u Hrvatskoj (Prošev-Oliver 2010). Istražuju se i različiti drugi problemi u okviru pojedinačnih istraživanja, ali i u okviru zajedničkih projekata (Tofoska, Kolaković 2008) — jedan je od njih i projekt pod nazivom *Prvi, drugi, ini jezik: hrvatsko-makedonske uspredbe* čiji je ishod veliki suradni skup održan u Skoplju 2010. Već su održana dva simpozija hrvatskih i makedonskih stručnjaka (Rijeka 2006, Ohrid 2007) na kojima se osim književnih, kulturnih i povijesnih tema govorilo i o jezičnim temama, a 2011. godine u Rijeci će se održati i treći.

0.3. Stavovi o ovladavanju hrvatskim jezikom

Sva su dosadašnja istraživanja pokazala da su afektivni čimbenici povezani uspjehom u ovladavanju inim jezikom (npr. Skehan 1989; Gardner 1985; Spolsky 1989). Stavovima o inim jezicima, poglavito stranim, u novije su se vrijeme bavili brojni autori. Pokazalo se da su povezani i s motivacijom (npr. Mihaljević-Djigunović 1996). Kako su stavovi bitan dio ovladavanja inim jezikom, trebali biti uključeni i u poučavanje. Stavovima prema ovladavanju hrvatskim kao stranim jezikom govornika različitih jezika bavile su se S. L. Udier, M. Gulešić-Machata i M. Čilaš-Mikulić (2006). U njihovu je istraživanju od ispitanih 26 polaznika triju početnih skupina nakon četiri tjedna učenja (60 nastavnih sati) većina, tj. 18 ispitanika (69,2%) hrvatski smatrala teškim, a troje čak jako teškim (11,5%). Sedam ispitanika (26,9%) smatralo ga je ni lakim ni teškim, a lakim samo jedan ispitanik (3,8%). Mnogi su ispitanici na pitanje koji dio hrvatskoga jezika smatraju najtežim za učenje navodili gramatičke jedinice, često padeže ili deklinaciju (iako njima još nisu bili izravno poučavani). Autorice su zaključile da većina učenika hrvatskoga na početku učenja već ima stav o hrvatskome jeziku kao teškome i o tome da će učenje biti mukotrpano (i) zbog padeža (Udier i sur. 2006: 37)

1. Istraživanje

Na Filološkome fakultetu *Blaže Koneski* Sveučilišta sv. Ćirila i Metoda u Skoplju može se studirati kroatistika. Prije upisa programa hrvatskoga jezika među makedonskim studentima kroatistike vlada stav kako će hrvatskim zbog sličnosti s makedonskim lako ovladati. To je česta pojava među govornicima srodnih jezika, a utemeljena je na visokim mogućnostima pozitivnoga prijenosa (Gulešić-Machata, Jelaska 2010). Njega potkrjepljuje mogućnost razumijevanja hrvatskoga kao srodnoga jezika i medijska okruženost njime. Može se reći da makedonski studenti kroatistike pri upisu studija redovito imaju dvije najvažnije vrste motivacije (Gardner i Lambert 1972). Prva je jaka uklopna (integrativna) motivacija za studiranje hrvatskoga jezika — na to ih navodi sklonost hrvatskomu jeziku, hrvatskoj kulturi i Hrvatima. Druga je uporabna (instrumentalna) motivacija — studiraju hrvatski zbog konkretnih, praktičnih ciljeva (hrvatski su nazivi prema Jelaska 2005).

Kako se ovisno o različitim vanjskim i unutarnjim čimbenicima tijekom procesa učenja razina motivacije može mijenjati (npr. Mihaljević-Djigunović, Bagarić 2007; Medved-Krajnović 2010), to se događa i s nekim makedonskim studenima kroatistike. Tijekom studija, uslijed svijesti da se od njih traže konkretni ishodi razumijevanja, učenja i proizvodnje jezičnoga gradiva, ohrabrenost i entuzijazam studenata katkad zamjenjuje osjećaj nelagode zbog složenosti i zahtjevnosti usvajanja pojedinih gramatičkih cjelina. U tome

važnu ulogu igraju međujezična interferencija i negativan prijenos gotovo na svim jezičnim razinama. S obzirom na hrvatsko-makedonski jezični odnos sintetizam: analitizam, na početku učenja padeža kod studenata dolazi do svojevrsnog straha od nepoznatoga, kao jednoga od oblika straha od jezika, kojim su se i hrvatski autori dosta bavili (npr. Mihaljević-Djigunović 2002; Mihaljević-Djigunović, Opačić, Kraš 2004).

U ovomu se radu s jedne strane željelo istražiti stavove makedonskih studenata kroatistike o tome što je im je u hrvatskome teško, a s druge vidjeti točke interferencije na morfosintaktičkoj razini, posebno usvajanje padeža i pridjevskoga vida. Teorijski je okvir istraživanja kontrastivni pristup u okviru kojega se utvrđuje negativni prijenos, poglavito na morfosintaktičkoj razini.

1.1. Ispitanici

Ispitanici su bili govornici makedonskoga jezika koji su ovladavali hrvatskim jezikom, i to studenti kroatistike Sveučilišta Ćirila i Metoda u Skoplju. Ispitanicima je makedonski jezik materinski, a u trenutku ispitivanja bili su na drugoj godini studija. Bilo ih je ukupno petnaest. Iako taj broj nije dovoljan za izračunavanje prosjeka ili aritmetičke sredine, nije bilo moguće postići statistički poželjnu najmanju brojku od trideset ispitanika.

1.2. Metodologija istraživanja

Istraživanje je provedeno pomoću ankete. Ona se sastoji od tri dijela. Prvi je dio u obliku upitnika trebao pokazati stav ispitanika prema stupnju zahtjevnosti određenih gramatičkih cjelina. Oni su ocjenama od 0 (nije teško) do 5 (vrlo teško) procjenjivali složenost ovladavanja padežima, glagolskim vremenima, glagolskim vidom, pridjevskim vidom, redoslijedom riječi u rečenici, brojevima i leksikom. Drugi se dio ankete sastojao od petnaest rečenica na makedonskome jeziku koje su ispitanici trebali prevesti na hrvatski. Treći dio sadržavao je petnaest rečenica koje su ispitanici s hrvatskoga trebali prevesti na makedonski jezik. Prijevod na hrvatski i s hrvatskoga prikladna je metoda za uočavanje prijenosnih obilježja, povoljnih i nepovoljnih.

Rezultati istraživanja o stavovima bit će prikazani pomoću dviju srednjih vrijednosti: moda i medijana (npr. Valdevit, Jelaska 2008), a spominjat će se i raspon. Analizom prijevoda kao proizvodne pisane djelatnosti s makedonskoga na hrvatski jezik i obratno istraženi su i utvrđeni primjeri pozitivne i negativne intreferencije (Skljarov 1987).

2. Rezultati istraživanja

U prvome dijelu ankete pokazalo se da ispitanici različito procjenjuju težinu ispitanih hrvatskih obilježja. Najtežima smatraju padeže, potom pridjevski vid, a najlakšima red riječi u rečenici i brojeve. U drugomu i trećemu dijelu ankete, u prijevodima s makedonskoga na hrvatski i obratno, uočena su prijenosna odstupanja u ovladavanju navedenim gramatičkim cjelinama, ponajviše padežima i pridjevskim vidom.

2.1. Stavovi o zahtjevnosti ovladavanja jezičnim cjelinama

Upitnik iz prvoga dijela ankete pokazuje stav ispitanika prema stupnju zahtjevnosti određenih gramatičkih cjelina — što je ukupni zbroj manji, ispitanici smatraju da im je hrvatska gramatika lakša, a vrijedi i obratno. U tablici 1 ispitanici su označeni brojem, a uz pojedino obilježje navedene su ocjene. Među svim je ispitanicima raspon zbroja ukupnih ocjena bio od 5 do 32: najmanji je zbroj mogao biti 0, a bio je 5. Najveći zbroj mogao je biti 35, a bio je 32. To znači da neki ispitanici hrvatsku gramatiku procjenjuju vrlo lakom, neki izrazito teškom, a nekima je ona srednje laka ili teška. Tako su dvama ispitanicima koji su hrvatski ocijenili najlakšim ispitana obilježja hrvatskoga čak oko šest puta lakša nego dvama ispitanicima kojima je hrvatski bio najteži.

Studenti	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	Ukupno
Padeži	5	3	2	3	5	4	5	3	2	2	5	5	5	5	5	59
Pridjevski vid	0	0	1	3	3	2	2	2	2	3	2	3	3	3	5	34
Leksik	0	0	1	2	0	0	3	1	3	3	1	3	3	5	4	29
Glagolski vid	0	0	2	0	0	1	2	1	2	3	3	2	3	4	5	28
Glagolski oblici	0	0	1	0	1	3	1	1	0	2	3	2	3	4	5	26
Red riječi	0	0	0	0	0	0	0	1	3	3	2	3	4	4	4	24
Brojevi	0	2	0	0	0	0	0	4	2	0	1	2	4	3	4	22
Zbroj ocjena	5	5	7	8	9	10	13	13	14	16	17	20	25	28	32	197

Tablica 1: Ocjene kategorija svakoga ispitanika

Zbroju ocjena medijan je 13. Pojedinačnim je ocjenama medijan 2, dok je mod 0. Da se izostave brojevi, mod bi pojedinačnih ocjena bio 3. Naime, makedonski su ispitanici ocijenili brojeve najlakšima, smatraju ih gotovo tri puta lakšima od najteže kategorije, padeža.

2.2. Procjene ispitnih kategorija

Raspon zbroja ukupnih ocjena po kategorijama bio je od 22 do 59 od teorijski mogućih 0–75. Kao što se vidi iz tablice 2, padeži uočljivo imaju najviši zbroj ocjena svih ispitanika: 59. Slijedi pridjevski vid, no zbroj je tek nešto više

od polovice zbroja koji su dobili padeži: 34. Leksik, glagolski vid i glagolski oblici imaju neznatnu razliku u zbroju: 29, 28, 26, kao i preostale dvije kategorije: 24 i 22.

Kategorije	mod	medijan	raspon ocjena	prosjeak	zbroj ocjena
Padeži	5	5	2 do 5	3,93	59
Pridjevski vid	3	3	0 do 5	2,27	34
Leksik	3	2	0 do 5	1,93	39
Glagolski vid	2	2	0 do 5	1,86	28
Glagolski oblici	1 2	2	0 do 5	1,73	26
Red riječi	0	1	0 do 4	1,60	24
Brojevi	0	1	0 do 4	1,46	22

Tablica 2: Srednje vrijednosti, zbroj i raspon ocjena svih kategorija

Mod — Kao dominantna vrijednost, tj. najčešća vrijednost statističke varijable, mod za istraživane kategorije pokazuje pet različitih vrijednosti: padeži 5, pridjevski vid 3, leksik 3, glagolski vid 0 i 2 (bimodal), glagolski oblici 0 i 1 (bimodal), brojevi i red riječi 0. Mod svih ocjena pokazuje da su padeži najteža kategorija, a brojevi i red riječi najlakša.

Medijan — Kao položajna srednja vrijednost koja numerički niz dijeli na dva jednakobrojna dijela, medijan u ovome istraživanju pokazuje četiri različite vrijednosti: padeži 5, pridjevski vid 3, glagolski vid, leksik i glagolski oblici 2, a brojevi i red riječi 1. I medijan svih ocjena pokazuje da su padeži ispitanicima najteža kategorija, a brojevi i red riječi najlakša.

Dakle, padež je po navedenim srednjim vrijednostima ispitanicima najteže ovladljiva kategorija, dok su brojevi i red riječi najlakše kategorije. Preostale su kategorije po navedenim vrijednostima srednja skupina po težini. Pridjevski vid po medijanu je najteža srednja kategorija, po modu dijeli to mjesto s leksikom. Po medijanu su sve preostale tri kategorije jednake, po modu je leksik težak kao i pridjevski vid, slijedi glagolski vid, pa glagolski oblici.

2.3. Tri skupine ispitanika

Iako su svi studenti iste godine studija kroatistike, ispitanici su pokazali vrlo različite stavove o težini ispitanih kategorija, u velikome rasponu. Tako su ispitaniku broj 1 samo padeži bili teški, i to jako (ocjena 5), sve drugo nije uopće smatrao teškim (ocjena 0), dok su ispitaniku broj 15 koji je hrvatski ukupno ocijenio izrazito teškim čak četiri kategorije bile jako teške (ocjena 5), dok su samo leksik, brojevi i red riječi imali ocjenu 4, jednu manje od najveće moguće. Ostali su ispitanici između te dvije krajnosti. Iako je ispitanika malo u odnosu na statistički prikladnu skupinu od trideset ispitanika, prema

ocjenama kojima je procijenjena složenost ovladavanja pojedinim gramatičkim cjelinama moglo bi ih se grupirati prema iskazanim stavovima. Kad se ukupni mogući broj bodova podijeli na tri, sudionici se mogu svrstati u tri skupine od kojih prvu čine oni koji hrvatski smatraju lakim (6), drugu srednjim (6), a treći teškim (3) jezikom za ovladavanje. U tablici 3 naveden je raspon ukupnoga zbroja ocjena dodijeljenih po ispitaniku u svakoj od triju skupina te dvije srednje vrijednosti. Kako se vrijednosti moda i medijana u svim trima skupinama poklapaju, one ih jasno razlikuju: u prvoj su 0, u drugoj 2, a u trećoj 4. Za razliku od prvih dviju skupina koje su dodjeljivale sve ocjene (0–5), treća se skupina ističe i dvostruko manjim rasponom dodijeljenih ocjena (3–5).

Skupina	Broj ispitanika	Raspon zbroja	Mod	Medijan
I.	6	5 do 10	0	0
II.	6	13 do 20	2	2
III.	3	25 do 32	4	4

Tablica 3: Medijan svih ocjena po skupinama i kategorijama

Od dviju srednjih vrijednosti medijan je prikladniji za ocjenjivanje pojedinih kategorija među skupinama jer se kod moda u nekoliko kategorija pojavljuje bimodalna vrijednost, a treća skupina kao izrazito malobrojna nema mod u svim kategorijama. U tablici 4 pokazuje se kako se u srednjoj vrijednosti ocjena svih kategorija skupine sustavno razlikuju — medijan kreće od nižih prema višima. I. skupina imala je bar za 0,5 manji medijan od II. skupine, a najviše se razlikovala u ocjeni leksika (0 : 3) i reda riječi (0 : 2,5). III. skupina razlikovala se od druge po srednjoj ocjeni bar za 1, a u glagolskim vremenima i brojevima za 2,5.

Skupine ispitanika	I.	II.	III.	Medijan svih ocjena
Padeži	3,5	4	5	5
Pridjevski vid	1,5	2	3	3
Leksik	0	3	4	2
Glagolski vid	0	2	4	2
Glagolski oblici	0,5	1,5	4	2
Red riječi u rečenici	0	2,5	4	1
Brojevi	0	1,5	4	1
Ukupni medijan po skupini	0	2	4	

Tablica 4: Medijan svih ocjena po skupinama i kategorijama

Iz navedenih rezultata proizlazi da ispitanici dijele stav o padežima kao o kategoriji kojom je najteže ovladati neovisno o pripadnosti skupini onih koji hrvatski ocjenjuju teškim, srednje teškim ili lakim. Pridjevski je vid po

složenosti na drugome mjestu osim u III. skupini, u kojoj je prema srednoj ocjeni najlakša od svih kategorija.

3. Problemi usvajanja padeža

Istražene stavove koji nedvosmisleno pokazuju da su ispitanicima padeži vrlo teško ovladljivo gradivo potvrđuju rezultati drugoga dijela ankete, prijevodi rečenica s makedonskoga na hrvatski jezik. Oni upućuju na prilično velik broj tipičnih odstupanja uslijed različitih vidova interferencije između tih dvaju jezika, odnosno međujezika makedonskih studenata kroatistike.

U radu će najprije biti predstavljeni hrvatski primjeri onako kako su ih oblikovali makedonski studenti, zatim će biti navedena rečenica na makedonskome jeziku, a potom i hrvatska standardna inačica prijevoda. Usporedbom inačica može se vidjeti što su makedonski studenti mogli prenijeti iz svojega materinskoga jezika (pozitivni prijenos), čime su već ovladali (bilo da su to naučili ili usvojili), a čime još nisu ovladali.

Upozorit će se na probleme ovladavanja kosim padežima (genitiv, dativ, akuzativ, lokativ, instrumental), koji pokazuju i razvojna i prijenosna odstupanja iz materinskoga jezika. Odstupanjima tijekom ovladavanja hrvatskim kao inim jezikom bavilo se već više istraživača: općenito (npr. Jelaska 2005, 2007), izvornim odstupanjima (Gulešić-Machata i Udier 2008), pojedinim gramatičkim kategorijama: glagolima (Novak 2002), prilogima (Musulin, Macan 2006), ali i u odnosu na jezik: prijenosna odstupanja iz njemačkoga (Macan, Kolaković 2008).

3.1. Primjeri ovladavanja genitivom

Genitiv je položaj najteže obradivoga i najteže usvojivoga padeža pokazao i u ovome istraživanju. Teorijsku građu u vezi s ulogom i značenjima genitiva u rečenici makedonski studenti usvajaju bez poteškoća. Međutim, problemi nastaju prilikom proizvodnje, u ovome istraživanju prevođenja. U sljedećim se primjerima ističu neka tipična odstupanja makedonskih ispitanika.

U makedonskome jeziku u značenju mjesta *s/iz* kojega započinje neka aktivnost postoji jedino prijedlog од (*iz*). U značenju mjesta *s/iz* kojega započinje neka aktivnost u hrvatskome jeziku prijedlog *s(a)* alternira s prijedlogom *iz* (Silić i Pranjković 2005: 207). To što u makedonskome nema prijedloga *s(a)* ili nekoga jednakoga njemu ograničuje njegovu uporabu kod makedonskih studenata kroatistike, pa se pojavljuju odsutpanja kao u (8.i).

- (8) i. Pokazuju nam fotografije od (*iz*) putovanja.
- ii. Ни ги покажуваат фотографиите од патувањето.
- iii. Pokazuju nam fotografije s putovanja.

Prevođenje makedonske konstrukcije во центарот на градот trebalo je u prijevodu na hrvatski rezultirati odredbenim spojem riječi *u centru grada*, gdje je *grada* nesročni atribut koji je s glavnim tagmemom (*centar*) u odnosu upravljanja ili rekcije (Silić i Pranjković 2005). U makedonskome prijevodu u (9.i) ‘zavisni’ tagmem ponavlja gramatička svojstva glavnoga (muški rod, jednina, lokativ). No kako se to pojavljuje i u govorenju i u pisanju govornika drugih jezika kada ovladavaju hrvatskim, to bi bilo razvojno odstupanje.

- (9) i. Naš stan se nalazi u centru gradu.
ii. Нашиот стан се наоѓа во центарот на градот.
iii. Naš se stan nalazi u centru grada.

Posvojno se značenje u makedonskome jeziku izražava prijedložnim konstrukcijama, npr. *на Иван*, što je obilježje analitičke sklonidbe. U hrvatskome je jeziku posvojni genitiv u pravilu dvočlan, uz imenicu dolazi još kakva imenska riječ, npr. *putovanje mojega Ivana*. Ako je jednočlan, preobličuje se u pridjev, npr. *Ivanovo putovanje* (Silić i Pranjković 2005: 201).

Stoga je i u (10.i) posvojnost u prijevodu izražena analitički. Kao posljedica negativnoga jezičnoga prijenosa u odnosu makedonski (materinski) i hrvatski (strani) jezik posvojnost je u prijevodu na hrvatski u (10.i) izražena analitički, a u primjeru u (11.i) izostalo je preobličenje jednočlanoga genitiva u posvojni pridjev.

- (10) i. Sviđa mi se najnovija knjiga na Roman Simić.
ii. Ми се допаѓа најновата книга на Роман Симиќ.
iii. Sviđa mi se najnovija knjiga Romana Simića.
- (11) i. Razgovaraju o putovanju Ivana u Afriku.
ii. Разговараат за патувањето на Иван во Африка.
iii. Razgovaraju o Ivanovu putovanju u Afriku.

3.2. Primjeri ovladavanja dativom

Studenti nemaju poteškoća u usvajanju dativnih nastavaka. Relativno brzu usvajanju ovoga padeža doprinose transparentni odnosi koje dativ izriče, mali broj prijedloga koji mogu s njime stajati u prijedložnopadežnome izrazu te uspostavljanje i usvajanje semantičke razlike između dativa i akuzativa. Kao posljedica makedonske jezične situacije o kojoj je bilo riječi u uvodu, u prijevodima se pojavljuju prijenosna odstupanja kao u (12.i), gdje kratki oblik lične zamjenice *im (oni)* vrši analitičku funkciju pokazatelja neizravnoga objekta, uz paradigmatski morfem za dativ.

- (12) i. Navijači su im pljeskali pobjednicima.
ii. Навивачите им ракоплескаа на победниците.
iii. Navijači su pljeskali pobjednicima.

3.3. Primjeri ovladavanja akuzativom

U makedonskome se lokativnima smatraju svi odnosi tipa: prostorni prijedlog + *casus generalis* (Topolinjska 2008: 120). To uključuje i odnose koji se u hrvatskome izražavaju dvama padežima: akuzativom kao u (13.i) jer je riječ o cilju glagola kretanja i lokativom kao u (13.ii) jer je riječ o mjestu radnje.

- (13) i. Летово ќе патуваме во Африка.
(Ovo ćemo ljetovati u Afriku.)
ii. Лани бевме во Африка.
(Lani smo bili / bijasmo u Africi.)

Ovladavajući akuzativom u ulozi izravnoga objekta te akuzativom uz glagole koji nose obilježje dinamičnost (+) i direktivnost (+), makedonski govornici tijekom razvoja često imaju poteškoća u ovladavanju razlikom lokativ – akuzativ, posebice pri usvajanju prijedloga *u* i *na* uz akuzativ. U ovome istraživanju neki su ispitanici tu razliku usvojili, što se npr. pokazalo u primjeru u (11.i). Međutim, nerijetko se događa da i nakon naučene semantičke razlike između akuzativa i lokativa, u situacijama gdje bi imenskoj riječi trebali pridružiti akuzativni nastavak, studenti proizvode rečenice u kojima su imenicama pridružili lokativni nastavak, što se pokazuje u odgovorima poput (14.i) te primjerima u (15.i) i (16.i). Treba reći da se to događa i govornicima ostalih jezika (osim srodnih koji imaju povoljan prijenos).

- (14) i. Razgovaraju o Ivanovu putovanju u Africi.
ii. Разговараат за патувањето на Иван во Африка.
iii. Razgovaraju o Ivanovu putovanju u Afriku.
(15) i. Idem s prijateljima na moru.
ii. Одам на море со пријателите.
iii. Idem s prijateljima na more.
(16) i. Večeras s prijateljima idem u teatru (kazalištu).
ii. Вечерва со пријателите одам во театар.
iii. Večeras s prijateljima idem u kazalište.

Udvajanje objekta specifičnost je makedonskoga sustava koja pripada zajedničkim strukturnim osobitostima balkanskih jezika spomenutima u uvodu (kao 3). Kratki oblici ličnih i pokaznih zamjenica analitički su pokazatelji izravnoga i neizravnoga objekta. Udvajanje objekta prenosi se iz materinskoga makedonskoga u strani jezik. Kratki oblici ličnih zamjenice *ih* (*oni*) u (17.i) i *ga* (*on*) u (18.i) preneseni su iz makedonskoga kao pokazatelji izravnoga objekta.

- (17) i. Pokazuju ih fotografije s putovanja.
ii. Ни ги покажуваат фотографиите од патувањето.
iii. Pokazuju nam fotografije s putovanja.
- (18) i. U gradu vidjeli smo ga onaj prekrasan glumac.
ii. Во градот го видовме оној прекрасен актер.
iii. U gradu smo vidjeli onog prekrasnoga glumca.

U (18.i) nalazi se i drugo odstupanja osim udvajanja izravnoga objekta: imenska sintagma ostala je u nominativu umjesto da se izrazila u akuzativu izravnoga objekta: *prekrasan glumac* — *prekrasnog(a) glumca*.

3.4. Primjeri ovladavanja lokativom

Razumijevanje i ovladavanje lokativom olakšano je znanjem o lokativu kao statičnomu padežu, odnosno o padežu koji dolazi uz glagole koji nose obilježje dinamičnost (-) i direktivnost (-). Prepoznavanje lokativa olakšano je činjenicom da uvijek dolazi s prijedlozima. Lokativ uz glagole govorenja (tj. lokativno značenje *teme* razgovora) studentima je razumljiv i oni ga prepoznaju u danom kontekstu. Međutim, zanimljivi su i ilustrativni prijevodi rečenica kao u (19.i) i (20.i). Prijedlog za (*o*) doslovno je prenesen iz makedonskoga jezika jer nepostojanje prijedloga *o* u makedonskome jeziku ograničava njegovu uporabu kod makedonskih kroatista.

- (19) i. Razgovaraju za Ivanovo putovanje u Afriku.
ii. Разговараат за патувањето на Иван во Африка.
iii. Razgovaraju o Ivanovu putovanju u Afriku.
- (20) i. Jučer smo učili za povijest hrvatskog jezika.
ii. Вчера учевме за историјата на хрватскиот јазик.
iii. Jučer smo učili o povijesti hrvatskoga jezika.

3.5. Primjeri ovladavanja instrumentalom

Značenje se sredstva u hrvatskome jeziku između ostaloga izražava instrumentalom. Značenje društva izražava se prijedložnopadežnim izrazom u instrumentalu. Morfološki i s obzirom na te prototipne odnose koje izriče instrumental je padež kojim studenti relativno brzo ovladaju. Međutim, u makedonskome su jeziku oba značenja izražena prijedložnom konstrukcijom, npr. *co autobus* (autobusom), *co prijateljka* (s prijateljicom). Stoga se u situacijama kad instrumental izražava sredstvo i kad prijedlog *s(a)* nije potreban, pod utjecajem makedonskoga prijedlog često navodi, kao u (21.i) i (22.ii). Treba napomenuti da se to ne događa samo govornicima ostalih jezika kada ovladavaju hrvatskim, nego i izvornim govornicima kada ovladavaju standardnim hrvatskim (npr. Gulešić-Machata, Udier 2008: 23–24).

- (21) i. Putovat ćemo s (sa) brodom i s (sa) zrakoplovom (avionom).
ii. Ке патуваме со брод и со авион.
iii. Putovat ćemo brodom i zrakoplovom.
- (22) i. Večeras sa prijateljima idem u kazalište (teatar).
ii. Вечерва со пријателите одам во театар.
iii. Večeras s prijateljima idem u kazalište.

Instrumental u značenju mjesta, prostora i vremena studentima stvara nešto više poteškoća jer se ne uklapa u osnovnu sliku o tome padežu.

4. Ovladavanje pridjevskim vidom

U uvodu je rada rečeno kako gramatičkim kategorijama imenskih riječi u hrvatskome (rod, broj i padež) odgovaraju makedonske kategorije roda, broja, određenosti ili neodređenosti. Kategorija određenosti povezana je s članom, o kojemu se također govorilo u uvodu. Primjer riječi s različitim članovima naveden je u (2), a rečeno je i da je član podrijetlom korijen pokaznih zamjenica: *оваа девојка - девојкава* (ova djevojka). Makedonski je član postpozitivan, tj. pojavljuje se kao nastavak imenica. Oblici su članova u makedonskome jeziku u sva tri roda u jednini i množini navedeni u (23). Njih ujedinjuje služba određenja poznatoga predmeta. Član *-ov* upozorava na ono što je blisko govorniku, član *-om* vezuje se uz ono što je blisko sugovorniku, dok član *-on* upućuje na dalje predmete. Bez obzira na prostorne odnose, predmet se najčešće određuje članom *-om*.

(23)	m.r.j	ž.r.	s.r.	mn.
	-от	-та	-то	-те
	-ов	-ва	-во	-ве
	-он	-на	-но	-не

Dok je vanjski pokazatelj određenosti član, kao u (24), njegova odsutnost pokazatelj je neodređenosti, kao u (25). Nerijetko se događa da se ispred imenice s članom upotrijebi neka od pokaznih zamjenica, kao u (26).

- (24) i. девојката (ta djevojka)
ii. патувањево (ovo putovanje)
- (25) i. девојка (djevojka)
ii. патување (putovanje)
- (26) Оваа девојкава те бараше. (Ova te djevojka tražiše/tražila.)

Zamjenica se pojavljuje kao pojačajno sredstvo određenosti koja je već izražena članom. Rod, broj, određenost ili neodređenost imenice prenose se na pridjev, kao u (27.i, 27.ii). Za množinu je svojstven oblik kao u (27.iii), osim već spomenute *девојка* riječi su *убав* 'lijep', *маж* 'muž', *момче* 'momče', *луѓе* 'ljudi', *жени* 'žene' i *деца* 'djeca' (Koneski 2004).

(27)	i. убав маж	убава девојка	убаво момче
	ii. убавиот маж	убавата девојка	убавото момче
	iii. убави(те) луѓе	убави(те) жени	убави(те) деца

Spomenuto udvajanje izravnoga i neizravnoga objekta, kao važna značajka makedonskoga jezika, vrši se kratkim oblicima ličnih zamjenica i povratne zamjenice po utvrđenim pravilima (npr. Minova-Gjurkova 2000). Između ostaloga izravni se objekt udvaja s određenim imenicama ili imenskim sintagmama, kao u (28). Neizravni objekt udvaja se s imenicama i imenskim spojevima s članom, kao u (29).

- (28) i. Ја видов девојкана. (Vidjela sam onu djevojku.)
ii. Го запознав нејзиниот сопруг. (Upoznala sam njezina supruga.)
- (29) Како ќе му го кажам тоа на детено? (Kako ću to reći onome djetetu?)

Govornici makedonskoga jezika intuitivno određuju imenice i imenske sintagme te intuitivno udvajaju objekte kratkim oblicima ličnih zamjenica i povratne zamjenice te postpozitivnim članom. O problemima i primjerima usvajanja pridjevskoga vida govore rezultati drugoga i trećega dijela ankete (studentski prijevodi s makedonskoga na hrvatski i obratno). Rezultati upućuju na to da je kategorija određenosti imenskih riječi u makedonskome jeziku, kao i u hrvatskome, područje određenih nedosljednosti.

4.1. Odstupanja u ovladavanju pridjevskim vidom

Rečenica navedena u (30.i) prevedena je na nekoliko načina. S obzirom na to da je jasno da se riječ o knjigama Dubravke Ugrešić, izravni je objekt trebao biti udvojen kratkim oblikom lične zamjenice *me – tu (oni – ih)* i postpozitivnim članom, što je učinjeno jedino u primjeru prijevoda (31.ii) *da tu читам книгите*. Ostale sadrže prijenosno odstupanje.

- (30) i. Najviše volim čitati knjige Dubravke Ugrešić
ii. Најмногу сакам да ги читам книгите на Дубравка Угрешиќ.
iii. Најмногу сакам да читам книги на Дубравка Угрешиќ.
iv. Најмногу сакам да читам книгите на Дубравка Угрешиќ.

Nedosljednost se očituje i u prijevodima rečenice (31.i). Točan je prijevod rečenica u (31.ii).

- (31) i. Parkirala sam automobil pred fakultetom.
ii. Го паркираше автомобилот пред факултетот.
iii. Го паркира автомобил пред факултет.
iv. Го паркирала автомобилот пред факултет.

U primjeru prijevoda (31.iii) izravni objekt nije potpuno određen, odnosno određen je kratkim oblikom lične zamjenice *moj – to (on – ga)*, a izostalo je određivanje imenice postpozitivnim članom. Osim kolebanja u određenosti, tj. neodređenosti imenske riječi u funkciji izravnoga objekta, došlo je i do razilaženja u uporabi glagolskoga vremena (aorist, imperfekt, perfekt).

U makedonskome su jeziku u frazeologiziranim izrazima, pjesničkome jeziku itd. moguća dvojaka rješenja gdje imenica u funkciji neizravnoga objekta može doći i u određenome i u neodređenome obliku.

- (32) i. Тој ја фати за раката.
ii. Тој ја фати за рака.

Kao što ni izvorni govornici hrvatskoga jezika nisu dosljedni u uporabi određenoga i neodređenoga pridjevskog vida, tako ni makedonski studenti hrvatskoga jezika nisu dosljedni u prevođenju makedonske rečenice u (33.i), što pokazuje rečenica u (33.ii). Točan je prijevod rečenica u (33.iii).

- (33) i. Одам кај пријателот на брат ми на роденден
ii. Idem kod bratovog prijatelja na rođendan.
iii. Idem bratovu prijatelju na rođendan.

Umjesto neodređenoga oblika pridjeva studenti su se u prijevodima uglavnom koristili određenim pridjevom (*bratovog*). Problemi usvajanja pridjev-

skoga vida uvjetovani su i rijetkom uporabom istoga u hrvatskim medijima kojima su makedonski studenti okruženi. Pitanje je i kako postupiti kod takvoga primjera izvornih odstupanja (Gulešić-Machata, Udier 2008). Naime, ovo ne bi bilo uočljivo odstupanje velikoj većini hrvatskih govornika. U prvome je prijevodu makedonska konstrukcija *кај пријателот*, uz glagol *оду* (ići), na hrvatski prevedena prijedložno-padežnim izrazom *kod + G*, umjesto imenskom sintagmom u dativu (*bratovu prijatelju*). Problem usvajanja posvojnih pridjeva očituje se i u prijevodu rečenice kao u (18), gdje je umjesto posvojnoga pridjeva (*Ivanovu putovanju*) korišten jednočlani posvojni genitiv (*za putovanje Ivana*).

Određenost makedonske imenske sintagme u primjeru kao u (34.i) dosljedno je prenesena i u prijevodu na hrvatski jezik u (34.ii), što je uočljivo odstupanje.

- (34) i. Нашиот стан се наоѓа во центарот на градот.
ii. Naši stan se nalazi u centru grada.

5. Zaključak

U ovome se radu pokazalo da makedonski ispitanici različito procjenjuju težinu ispitanih hrvatskih obilježja. Najtežima smatraju padeže, potom pridjevski vid, a najlakšima red riječi u rečenici i brojeve. Srednje teškima smatraju glagolski vid, glagolske oblike i leksik. Isto se tako pokazalo da se makedonski ispitanici razlikuju prema općemu stavu o težini ispitanih obilježja hrvatskoga, neki ih smatraju lakim, drugi srednje teškim, a neki vrlo teškim. U drugomu dijelu rada primjerima se pokazalo da doista postoje problemi u usvajanju hrvatskih padeža i kategorije određenosti u pridjeva zbog visokoga stupnja jezične interferencije između makedonskoga i hrvatskoga jezika. Prijevodom na hrvatski i s hrvatskoga kao metodom ispitivanja ovladanosti hrvatskim ti su se problemi očitivali u različitim odstupanjima.

Kontrastivno proučavanje makedonskoga i hrvatskoga jezika, ali i psiholingvistička istraživanja tijekom ovladavanja hrvatskim makedonskih govornika olakšali bi razvoj primjerenih metoda poučavanja te bi ubrzali njihovo ovladavanje onim kategorijskim oblicima gramatičkih kategorija (npr. kategorija određenosti, kategorija vremena) koji su različiti u tim dvama jezicima. Posebice bi se to povoljno odrazilo na ovladavanje gramatičkom kategorijom padeža. Razvijanje primjerenijih metoda poučavanja hrvatskoga jezika trebalo bi u budućnosti obuhvatiti i problem usvajanja ostalih struktura na svim jezičnim razinama (fonološka razina — naglasak i dužina; morfološka razina — glagolski oblici, brojevi, tvorba riječi; sintaktička razina —

sintaktičke službe i značenja glagolskih oblika, red riječi itd.) jer se u istraženoj građi pokazalo da postoje i druga odstupanja.

6. Literatura

- Bicevska, K. (1995) *Početen kurs po makedonski jazik za stranci*, Skoplje: Univerzitet *Sv. Kiril i Metodij*, Megjunaroden seminar za makedonski jazik, literatura i kultura.
- Bojkovska, S. i sur. (1998) *Makedonski jazik za srednoto obrazovanie*, Skoplje: Prosvetno delo.
- Gardner, R. C. i Lambert, W. E. (1972) *Attitudes and Motivation in Second-Language Learning*, Rowely, MA: Newbury House.
- Gardner, R. C. (1985) *Social Psychology and Second Language Learning. The Role of Attitudes and Motivation*, London: Edward Arnold.
- Gulešić-Machata, M. i Udier, S. L. (2008) Izvorna jezična odstupanja u hrvatskome kao inojezičnome, *Lahor* III/5, 19–33.
- Gulešić-Machata, M. i Jelaska, Z. (2010) Inojezični hrvatski i govornici drugih slavenskih jezika, u L. Badurina i D. Bačić-Karković (ur.) *Riječki filološki dani — zbornik radova 8*, Rijeka: Filozofski fakultet, 695–716.
- Jelaska, Z. (2005) Učenje i poučavanje drugoga jezika, u *Hrvatski kao drugi i strani jezik*, Zagreb: Sveučilišna naklada, 108–125.
- Jelaska, Z. i sur. (2005) *Hrvatski kao drugi i strani jezik*, Zagreb: Sveučilišna naklada.
- Jelaska, Z. (2007) Uvod, u L. Cvikić (ur.) *Drugi jezik hrvatski*, Zagreb: Profil, 14–22.
- Jelaska, Z., Cvikić L. i Tofoska S. S. (2010) Glagolski sustavi u hrvatskomu i makedonskomu kao drugomu i stranomu jeziku, u *Megjunaroden makedonistički sobir*, Skoplje: Filološki fakultet Blaže Koneski, 153–166.
- Koneski, B. (2004) *Gramatika na makedonskiot literaturnen jazik*, Skoplje: Prosvetno delo, Detska radost.
- Macan, Ž. i Kolaković, Z. (2008) Prijenosna odstupanja govornika njemačkoga u ovladavanju hrvatskim jezikom, *Lahor* III/5, 34–52.
- Medved-Krajnović, M. (2010) Od jednojezičnosti do višejezičnosti — Uvod u istraživanja procesa ovladavanja inim jezikom, Zagreb: Leykam international.
- Mihaljević-Djigunović, J. (1996) Learner Motivation as a Source of Variance in Attitudes, Effort and Achievement, *Studia Romanica et Anglica Zagrabiensia*, XLI, 211–223.
- Mihaljević-Djigunović, J. (2002) *Strah od stranoga jezika — kako nastaje kako se očituje i kako ga se osloboditi*, Zagreb: Naklada Ljevak.
- Mihaljević-Djigunović, J. i Kovačić, M. (1996) Proces učenja stranog jezika kao predmet učeničkog stava, *Strani jezici* 25, 3–4; 159–172.
- Mihaljević-Djigunović, J., Opačić, N. i Kraš, T. (2004) Čega se više bojimo: materinskoga ili stranog jezika?, u D. Stolac, N. Ivanetić i B. Pritchard (ur.) *Jezik u društvenoj interakciji*, Zagreb — Rijeka: Hrvatsko društvo za primijenjenu lingvistiku, 303–317.

- Mihaljević-Djigunović, J. i Bagarić, V. (2007) A comparative study of attitudes and motivation of Croatian learners of English and German, *Studia Romanica et Anglica Zagrabiensia*, 52, 259–281.
- Minova-Gjurkova, L. (2000) *Sintaksa na makedonskiot standarden jazik*, Skoplje: Magor.
- Musulini, M. i Macan, Ž. (2006) Usvajanje priloga u inojezičnome hrvatskome, *Lahor* I/2, 176–189.
- Nazalević, I. (2010) Studij makedonskoga u Hrvatskoj i hrvatskoga u Makedoniji — studentski stavovi i potrebe, *Međunarodni suradni skup Prvi, drugi, ini jezik: hrvatsko-makedonske usporedbe*, Skoplje (izlaganje).
- Novak, J. (2002) *Učenje i usvajanje osnovnih glagolskih oblika u hrvatskome kao stranome i drugome jeziku*, Zagreb: Filozofski fakultet (magistarski rad).
- Prošev-Oliver, B. (2010) Nastavata po makedonski jazik na Filozofski fakultet vo Zagreb: potreba za povrzuvanje na strategijite i motivacijite vo procesot na učenjeto na makedonskiot jazik kako stranski, *Međunarodni suradni skup Prvi, drugi, ini jezik: hrvatsko-makedonske usporedbe*, Skoplje (izlaganje).
- Silić, J. i Pranjković, I. (2005) *Gramatika hrvatskoga jezika za gimnazije i visoka učilišta*, Zagreb: Školska knjiga.
- Skehan, P. (1989) *Individual Differences in Second Language Learning*, London: Edward Arnold.
- Sklijarov, M. (1987) *Jezik i govor u nastavi stranih jezika*, Zagreb: Školska knjiga.
- Spasov, Lj. i Ciglar, Ž. (2010) Hrvatski kao strani jezik u Makedoniji, *Međunarodni suradni skup Prvi, drugi, ini jezik: hrvatsko-makedonske usporedbe*, Skoplje (izlaganje).
- Spolsky, B. (1989) *Conditions for Second Language Learning*, Oxford: Oxford University Press.
- Tofoska, S. S. i Kolaković, Z. (2008) Poredbena istraživanja inojezičnoga hrvatskoga i makedonskoga, *Lahor* III/5, 146–149.
- Topolinjska, Z. (2008) *Polški Makedonski — Gramatička konfrontacija, 8. Razvitokot na gramatičkite kategorii*, Skoplje: Makedonska akademija na naukite i umetnostite.
- Udier, S. L., Gulešić-Machata, M. i Čilaš-Mikulić, M. (2006) Gramatičko-semantički pristup obradi padeža, *Lahor* I/1, 36–48.
- Valdevit, M. i Jelaska, Z. (2008) Srednje vrijednosti u ocjenjivanju: procjenjivanje i vrjednovanje statističkom analizom, *Lahor* III/6, 210–236.

Attitudes of Macedonian students of Croatian language and problems of acquiring some Croatian features

The purpose of this paper is to exhibit the difficulties with which speakers of Macedonian language as a South Slavic analytic language face while learning Croatian as a South Slavic synthetic language. In the process of L2 learning those two languages may be accounted as languages in confronta-

tion but at concurrently languages in interference. This is notable above all in the different distribution of grammatical categories for gender, number and case in Croatian compared to the like categories in Macedonian. People participating in this research were students of Croatian language at the School of Philology Blaže Koneski (University in Skopje) whose native language was Macedonian. Their attitudes towards different parts of Croatian language, namely: Case, adjective aspect, lexicon, verbal aspect, tenses, word order and number was analysed according to grades on the scale 0–5 from the first part of the survey. Examples of translated sentences from Macedonian into Croatian and Croatian into Macedonian from the second and third part of the survey rendered the difficulties in Croatian acquisition visible. Attention was drawn to difficulties arising in the acquisition of Case forms, as well as the use and formation of aspect of adjectives.

Key words: Croatian language as L2, Macedonian language, acquisition of case forms, acquisition of aspect of adjectives

Ključne riječi: hrvatski kao drugi i strani, makedonski jezik, usvajanje padeža, usvajanje (ne)određenosti pridjeva